

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Любічанківський Ольгерд-Ілля Ілліч

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ НІМЕЧЧИНИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ..... 139

Саранчук Олександра Валеріївна

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ НАРОДНОГО СУДОЧИНСТВА У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ УКРАЇНІ X – XVI СТ. 141

СЕКЦІЯ 4. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Терлецький Дмитро Сергійович

ДОБІР СУДДІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЗА РЕФОРМОВАНОЮ ПРОЦЕДУРОЮ 144

Афанасьєва Мар'яна Володимирівна

ЕЛЕМЕНТИ ПРОСТОЇ МОВИ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ 146

Мишина Наталя Вікторівна

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ МІСЦЕВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У ВИКОНАННІ РІШЕНЬ ЄСПЛ:
НОВИЙ ПОГЛЯД В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРАВОВОМУ КОНТЕКСТІ..... 149

Батан Юрій Дмитрович

ЗАПОБІЖНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮСТИЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ..... 150

Бальцій Юрій Юрійович

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ДОКТРИНІ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ 153

Волкова Дарія Євгенівна

ПОНЯТТЯ «СТВОРЕННЯ РЕЛІГІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ» В ДОКТРИНІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА 155

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДЕМОКРАТИЧНОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ,
ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ УКРАЇНИ..... 157

Панасюк Віта Миколаївна

ПРАВОВІ СТИМУЛИ ТА ОБМЕЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ 159

Ігнатова Анастасія Сергіївна

ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 162

Козирь Дмитро Валерійович

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО
ВІДНОВЛЕННЯ 163

Бугаєнко Каріна Вікторівна

ЦИКЛІЧНІСТЬ РОЗВИТКУ КОНСТИТУЦІЇ ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНИХ ПРОЦЕСІВ 166

Матковський Микита Сергійович

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ..... 168

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У XXI СТОЛІТТІ

Хашилатулла Бехруз

ДО ПИТАННЯ ПРО ГЛОБАЛЬНЕ ПРАВО У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ РЕАЛІЯХ 171

Аракелян Мінас Рамзесович

ПРАВОВАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ 173

Сурілова Олена Олексіївна

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ПРАВА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 175

Акіменко Юлія Юрійівна

ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС – КЛЮЧОВА УМОВА НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО
ACQUIS ЕС..... 177

Белогубова Оксана Олександрівна

РОЛЬ ДИПЛОМАТІЇ У ГЛОБАЛЬНІЙ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ЄС 178

Vladyshavska Viktoriia Viktorivna

REGARDING THE DECISIONS OF INTERNATIONAL JUDICIAL BODIES IN THE ASPECT
OF THE IMPLEMENTATION OF THE STANDARDS OF INTERNATIONAL AGREEMENTS..... 180

Войтович Павло Петрович

КРЕАТИВНІСТЬ У ПРАВІ ТА КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА..... 182

Грушко Мальвіна Валеріївна, Тошчакова Анна Сергіївна

РОЗСЛІДУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНІВ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН..... 183

Гриб Анна Миколаївна

UN HUMAN RIGHTS COUNCIL IN THE HUMAN RIGHTS PROTECTION MECHANISM..... 186

Акіменко Юлія Юріївна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент

ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС – КЛЮЧОВА УМОВА НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЄС

Відмінною характеристикою правової системи ЄС є наявність «acquis communautaire» або у сучасному варіанті «acquis ЄС», що в юридичній літературі перекладається як «юридичний доробок», «право надбання», «надбання співдружності», «правові досягнення», що є спробою пояснити цю унікальну правову категорію, яка виражена у наднаціональному праві, принципах верховенства права і прямою дією його норм в країнах-членах ЄС та політико-економічній згуртованістю країн-членів, країн-партнерів та країн-кандидатів. Україна в надзвичайно складних умовах війни та економічної кризи отримала статус країни-кандидата на вступ у ЄС, а відповідно прискорила процес наближення свого законодавства до стандартів ЄС. Актуальність дослідження *acquis communautaire* та його важливої складової *acquis* Внутрішнього ринку ЄС продиктовано необхідністю використання інструментів наближення до *acquis communautaire* при цьому відстоюючи національні інтереси та забезпечення економічних гарантій суверенності в майбутньому для України як для члена ЄС.

Унікальність «*acquis communautaire*» полягає також і в тому, що цю категорію можна умовно розділити на тематичні блоки – *acquis* Внутрішнього ринку ЄС, *acquis* приєднання, *acquis* Європейської економічної зони, тощо, а згадані тематичні блоки містять як нормативні положення, які регулюють «внутрішні» взаємовідносини ЄС та країн-членів, так і нормативні положення, центром уваги яких є зовнішній контекст співробітництва в тій чи іншій сфері.

Acquis ЄС є гнучкою концепцією, яка знаходиться у стані постійної кореляції з соціально-економічними та політико-культурними явищами в процесі євроінтеграції. *Acquis* ЄС можна умовно розподілити на складові: законодавчі, політичні та судові нормативні положення відповідно до їхніх функцій та інституційного походження. До положень законодавчої складової *acquis* входить сукупність юридично обов'язкових і необов'язкових актів: договори, на яких засновано ЄС, і подальші поправки до них; підзаконні акти, включаючи регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки; внутрішні акти інституцій ЄС та міжінституційні угоди; міжнародні угоди, укладені ЄС, змішані угоди та угоди, укладені державами-членами у сферах виключної компетенції ЄС; і, можливо, також дії представників держав-членів, які зустрічаються в рамках Ради, і заходи, прийняті в рамках посиленої співпраці. В свою чергу політична складова *acquis* ЄС зазвичай включає в себе юридично необов'язкові акти, такі як політичні цілі Договорів, а також різні резолюції, декларацій, позицій, настанов і принципів, у т.ч рішення та угоди, прийняті Європейською Радою та Радою ЄС. І остання складова *acquis* – судова складається з прецедентного права судової системи ЄС. З одного боку, прецедентне право Суду ЄС і Загального суду можна розглядати як акти інституції ЄС – Суду ЄС. З іншого боку, прецедентне право Суду є джерелом низки фундаментальних принципів, таких як пряма дія, верховенство права, тощо.

За офіційною інформацією опублікованою Комісією ЄС на сьогодні *acquis* ЄС складається з 6 тематичних блоків (кластерів) та 35 глав. Країна-кандидат проводить складну та довгу роботу щодо зміни національного законодавства, в результаті якої Комісія ЄС аналізує результати цієї роботи за 35 главами. При цьому *acquis* Внутрішнього ринку ЄС охоплює безпосередньо половину глав – вільний рух товарів, вільний рух робочої сили, вільний рух надання послуг, вільний рух капіталів, право державних закупівель, законодавство про діяльність підприємств, законодавство щодо прав інтелектуальної власності, політика у галузі конкуренції, фінансові послуги, сільське господарство, безпека продуктів харчування, ветеринарна та фі-

тосанітарна політика, рибальство, транспортна політика, енергетика, оподаткування, економіка та монетарна політика, політика у галузі підприємств та промисловості, транс'європейські мережі, а також звісно стосується інших глав опосередковано.

Однак одна з функцій *acquis* Внутрішнього ринку ЄС це інтеграція країн, що не є членами ЄС, у Внутрішній ринок ЄС без членства в ЄС шляхом наближення до його стандартів. З одного боку, країни, де відбувається наближення до стандартів *acquis* Внутрішнього ринку ЄС, не обов'язково перебувають у процесі приєднання до ЄС. З іншого боку, метою такого поширення своїх цінностей та стандартів є збільшення Внутрішнього ринку ЄС за рахунок включення третіх країн або інтеграція держав, що не є членами ЄС, до Внутрішнього ринку ЄС. *Acquis* Внутрішнього ринку ЄС таким чином, служить меті підтримки однорідності як всередині Внутрішнього ринку ЄС, так і зовнішніми партнерами та Внутрішнім ринком ЄС, зберігаючи при цьому його ключові характеристики.

Також, з огляду на вищезазначені складові *acquis* ЄС (законодавчу, політичну та судову) можна стверджувати, що *acquis* Внутрішнього ринку ЄС включає в себе акти первинного та вторинного права ЄС, політичні акти та прецедентне право ЄС щодо заснування та функціонування Внутрішнього ринку ЄС, включаючи чотири свободи, а також горизонтальні положення щодо, наприклад, конкуренції, навколишнього середовища, соціальної політики та захисту споживачів.

Кожна міжнародна угода, укладена ЄС, яка встановлює політичні та правові рамки для відносин ЄС з третьою стороною, потенційно створює новий тип *acquis*. Так Угода про асоціацію між ЄС та Україною 2014 р. поширює *acquis* Внутрішнього ринку ЄС в Україні та сприяє створенню та підтримці однорідного правового простору на основі цінностей та ідей ЄС в Україні.

Ключові слова: Європейський союз, право ЄС, Внутрішній ринок ЄС, *Acquis* Внутрішнього ринку ЄС, євроінтеграція, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Keywords: European Union, EU law, EU Internal market, Internal market *acquis*, eurointegration, Association Agreement between the European Union and its Member States and Ukraine.

Белогубова Оксана Олександрівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

РОЛЬ ДИПЛОМАТІЇ У ГЛОБАЛЬНІЙ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ЄС

З огляду на багаторічне становлення Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС та спроби Європейського Союзу діяти як важливий та впливовий актор на міжнародній арені, роль представницьких органів ЄС у зовнішніх взаємовідносинах з іншими суб'єктами міжнародних правовідносин потребує осмислення з огляду на виклики сучасності.

Реформа зовнішньої політики Європейського Союзу, передбачена Лісабонським договором, була вкрай необхідна та являє собою спробу заснування єдиної наднаціональної дипломатії, що є безпрецедентним в історії міжнародних відносин. Заснування та ефективне існування наднаціональної дипломатії у ЄС дає також змогу детально дослідити проблеми, пов'язані з національною дипломатією. У той же час засоби та інструменти національної дипломатії піддаються ретельному переосмисленню та аналізу з точки зору ефективності певних класичних компетенцій управлінських якостей урядів, невід'ємною частиною яких вона є.

З набуттям чинності Лісабонським договором у 2009 р. відбулась інституалізація компетенції ЄС у зовнішній політиці та політиці безпеки шляхом заснування Європейської служби